

I šašek by měl znát jisté hranice, aneb Také my zápasíme o charakter naší společnosti

Duben 2005. Do prostorné místnosti na půdě bývalého koncentračního tábora Sachsenhausen vstupuje roz dováděná německá mládež. Sotva pohledem zavadí o panely s fotografiemi, mapami a kopiemi dobových dokumentů.

Vtom předstoupí drobný starší muž, který zde byl v době druhé světové války vězněn. Začíná vyprávět. Chichotání a pošť uchování neutichá. Zatím.

Vysvětluje pojmy fašismus a nacismus, hovoří o jejich praktických důsledcích pro Německo a Evropu, popisuje, co se dělo ve vyhlazovacích lágrech... Roz dovádění pubertáči tichnou. Pohledy zabořené do parket. Bůhví, co se jim právě honí hlavou. Možná je pronásleduje myšlenka, že všechny hrůzy, o nichž Adolf Burger bez obalu mluví, mají na svědomí jejich předci, jejich (pra)dědové, (pra)babičky.

„Vy se stydět nemusíte. Nenesete vinu za skutky, které se staly za Hitlerovy éry. Viníky se stanete teprve ve chvíli, kdy se přidáte k neonacistům, kdy si nevezmete z minulosti poučení,“ pozvedá notně padlé sebevědomí svých posluchačů. V jejich očích se objevuje vděčnost a úleva.

Září 2006. Nad někdejší lágrem Osvětim-Březinka se povaluje mlha, umocňující stisňující pocit z místa, v němž smrt a hrůza zanechaly trvalé stopy.

S Adolfem Burgrem, kdysi nacisty vězněným i tady, kráčíme kolem baráků, na něž nemá hezké vzpomínky. Náhle se od skupinky asi dvacetiletých hochů, hrabajících spadané listí a upravujících trávníky, oddělí mladík v montérkách. Zastaví se před Adolfem Burgrem: „Vy jste napsal knihu „*Děblova dílna*“. Četl jsem ji. Mohl bych se s vámi vyfotit? Byla by to pro mne čest,“ vyhrkne ostýchavě. Vzápětí si on a jeho partáči od svého vedoucího vyžádají svolení a dobrovolně s námi prožijí několik hodin barvitého líčení toho, co se tady kdysi dělo. Mladí Němci, které sem poslala jedna německá továrna na veřejně-prospěšné práce, ovšem nikoliv za trest, nýbrž v rámci výchovy dějinami, byli pokorní a zasmušilí i plni úcty k morální síle člověka, který vůči Německu a Němcům nedával najevo nenávisť.

Květen 2007 a léta následující. Do Mauthausenu se sjíždí snad veškerá mládež Itálie. Nás Čechů je pohříchu málo. „Italská města, obce, různé instituce platí cestu. Jediným úkolem po návratu domů je, aby žáci a studenti o svých prožitcích napsali slohové či seminární práce, povídali si o nich,“ vysvětlila mi jedna z učitelek.

Italští studenti v Památníku Lidice (Steffen Kreuzeler)

Na zmíněné události jsem si vzpomněla v souvislosti s případem herce Maryšky, policií obviněného ze dvou trestných činů poté, co na sociální síti facebook zveřejnil fotografii z filmu Lidice, zachycující popravu lidických mužů s komentářem, že si takto představuje úklid ústeckého magistrátu.

Tiskem proběhla zpráva, že za uvedený „vtíp“ se jmény svých odpůrců a fotkou z uvedeného filmu zaplatí pokutu 25 tisíc korun a musí odpracovat 180 hodin obecně prospěšných prací. Trest si prý bude odpykávat na zámku v Děčíně, kde podle jeho slov nehodlá dělat jen strašidlo.

Děsí mne, že se z herce Maryšky stal hrdina. Na vyměřenou pokutu, jak psala některá média, se složili jeho příznivci. Chápu to tak, že s jeho „vtípem“ tím pádem souhlasí.

Kam až jsme v zemi, která v letech 1939-1945 zažila okupaci, která měla své padlé, umučené, popravené došli?! Nemohu se zbavit pocitu, že „hnědne“. A to především pod tíhou politiky neřešených problémů. Ti se příliš soustřeďují na své stranické zájmy, na udržení těch či oněch koalicí a obyčejný občan zůstává, vzdor jejich ujišťování o opaku, kdesi vzadu. Je tedy logické, že začne naslouchat hlasům různých živlů, nabízejících radikální řešení bez ohledu na metody a důsledky. Morálka jde stranou. Zneužije se vše. I památka zavražděných lidických mužů.

Vydávat Maryškův skutek za šaškování komedianta, nad nějž bychom se měli povznést je, mírně řečeno, zlehčováním vážného stavu naší společnosti. Může se to vymstít také naší stávající politické garnituře. Ostatně nedávné volby na Slovensku jsou toho jasným příkladem.

Žila jsem tam bezmála čtvrt století a na vlastní kůži mimo jiné poznala dopad rozpadu společného státu včetně nástupu k moci lidí typu Jána Sloty a jeho Slovenské národní strany. Nacionalista s řádně prořízlou pusou strávil dlouhá léta v primátorském křesle Žiliny a v poslaneckých lavicích. Proslul svými hrubými xenofobními názory a nevybíravým chováním. Jemu se připisuje prohloubení národnostní krize mezi majoritní společností a maďarskou menšinou žijící na Slovensku. Část obyvatel jej obdivovala, protože podle ní nazýval věci pravými jmény, část jej považovala za kašpara a ostudu země. Slota už prim nehraje. Jeho místo zaujal větší kalibr v podobě Mariana Kotleby, župana Banskobystrického kraje, jehož extrémistická Ľudová strana Naše Slovensko se před pár dny ve volbách dostala do slovenského parlamentu. Tamní politickou scénou to pořádně otřásl. Na slovenském facebooku se za jednu z příčin uvádí, že „*neznalosť kritických súvislostí a nekritické prijímanie tendenčných výkladov dejín vedú k príliš širokej akceptácii extrémistov aj v politickom živote krajiny... Dočkali sme sa času, kedy si ľudia zvolili v parlamentných voľbách fašistov. ...Ocitli sme sa na medzníku histórie, kedy zápasíme o charakter našej spoločnosti*“, píše se tam dále.

Také naši českou společnost by měla vyburcovat skutečnost, že rovněž v obcích jako Ostrý Grůň či Tokajik, v nichž při potlačování Slovenského národního povstání došlo k represáliím ze strany nacistů a fašistů, minulou sobotu do parlamentu volili Mariana Kotlebu.

Člověka, který například hrdinu vidí v někdejším prezidentovi Jozefovi Tisovi a prezentuje se v černém stejnokroji, připomínajícím uniformu Hlinkovy gardy. Podle právničky Kataríny Zavacké zužovat problém výlučně na Kotlebu by bylo chybné. Fakt, že se probojoval až do parlamentu, je rovněž důsledek toho, že politici neslouží občanům, nýbrž svým úzkým zájmům. Voliči se pak zákonitě od nich odvracejí a volí různé populisty, nacionalisty, xenofoby, extremisty a jim podobné.

Herec Maryško umí využívat sociální sítě a má talent promlouvat k lidem. Může tedy svými postoji ovlivnit široké spektrum naslouchajících. Řada z nich názory známých tváří z umělecké branže přijímá za bernou minci, aniž by si uvědomila, že hodně z nich je ochotno pro peníze nebo uspokojení vlastních cílů udělat cokoliv.

Nemám tušení, co Jiří Maryško svým „vtípem“ sledoval ve skutečnosti, komu tím sloužil. To ví jen on sám. Domnívám se však, že povznést se nad jeho činem a následnými vyjádřeními jako nad činem obyčejného šaška, jenž jediný směl kdysi vladaři do očí říct, co si jiní netroufali, rozhodně nelze. I „hradní“ šašek by měl dodržovat jistý mravní kodex. Měl by vědět, že zesměšňovat a zneužívat určité události je zcela nepřijatelné.

Na J. Maryškovi by se možná více než „strašení na zámku“ blahodárně odrazilo veřejně prospěšné práce v nějakém bývalém koncentračním táboře. Třeba by se mu tam otevřely oči nebo by se ozvalo jeho srdce. Jako říká malý princ ve stejnojmenné knize Antoina de Saint-Exupéryho: „... oči jsou slepé. Musí se hledat srdcem.“

Italští studenti v Lidicích (Steffen Kreuseler)

Otázka na závěr: proč to, co dokážou například v Itálii, u nás není možné? Proč u nás politici při různých pietách zdůrazňují potřebu zachování historické paměti národa a skutek útek? Proč...?

Jana Vrzalová

autorka je předsedkyní Klubu autorů literatury faktu

Autor: Památník Lidice | pátek 11.3.2016 8:27 (poslední aktualizace: pátek 11.3.2016 8:36) | karma článku: 26.09 | přečteno 2108x

Líbil se Vám tento článek? Přidejte si blogera mezi oblíbené a my Vám pošleme e-mail, když napíše další článek

★ Přidej k oblíbeným